

עין משפט
גזירה

יח:

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

מסורת הש"ס

א (טור א"ח סי' תקנ):
קא ב ג ד מ"י מ"ה מ"ח
תענית ג' נ ג (ד) סמ
טעין דקנן ג טור א"ח
סמן קתמין א (טור א"ח):

הואיל והוכפלו בו הצרות. כיום שבעה עשר בתמוז נמי אירע חמשה דברים כדמתן כפרק במלך דתענית (דף טו.) אבל חורבן בית המקדש תקיפה עונא ועוד לא דמי לט"ו נצט לרעה אחת הוכפלה זו: זה השעיה בתמוז שבו הוכבקה העיר. טהיינו נרשמוה אל כל שניה הוכבקה צי"ו ומשום הכי בעדיקין צי"ו תענית והך נרייתא מתניין בירושלמי וגרסי: צה צי"ו בתמוז ולאצ"ג דכתיב בקראל בתענית לחדש קלקול חשונות היו שם ופליגי אש"ס דין ורזא לומר דמתוך ערדתם טעו נחשונים ולא לזה הפסוק לשנות מכמו שהיו סגורים: זה השעיה כבא שבו נשרף. כפרק במלך דתענית (דף טז.) רמי קראל אהדי דכסוף מלכס כתיב דנשרף נשבעה וכספר ירמיה כתיב נעשור לחדש ינשרוף וגו' ומעני דנז' לחדש נכנסו ארזים להיכל ולאילו ושמו זו [שבעין] שמיני ומיעיני עד שפנה היום לעומתי ערב הליתו בו האש ונשרף עד שקיעת החמה בעשור:

וירד רבי אליעזר ורחץ. ממתי? דעל כסליו מפני מנוכה לא הוה ליה לאקשויי דלעולם לא חשיבי יו"ט ואפילו הכי מדליקין גרות זכר לנס: ומיפיק

בבא שבו נשרף בית אלהינו השביעי זה ג' בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ומו הרגו ישמעאל בן נתניה הרגו ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו ואמאי קרי ליה שביעי שביעי לחדשים צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים שנאמר (יהוה דבר ה') אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים ואמאי קרי ליה עשירי עשירי לחדשים והלא היה ראוי זה לכתוב ראשון ולמה נכתב כאן כדי להסיר חדשים כתיקונן ואני איני אומר בן אלא צום העשירי זה חמשה בטבת שבו באת שמועה לגולה שהוכתה העיר שנאמר (יהוה בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחדש לגלותו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר ועשו יום שמועה כיום שריפה ונראין דברו מדברו שאני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון והוא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון יאלא שהוא מונה לסדר חדשים ואני מונה לסדר פורעניות איתמר "רב ורבי חנינא אמרי במלה מגילת תענית רבי יוחנן ורבי" לא אמרי לא במלה מגילת תענית רב ורבי חנינא אמרי במלה מגילת תענית הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה אין שלום צום והנהך נמי כי הני רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי אמרי לא במלה מגילת תענית הני הוא דתליגהו רחמנא בבנין בהמ"ק אבל הנך כדקיימי קיימי מתיב רב כהנא מעשה וגורו תענית בחנוכה בלוד וירד ר"א ורחץ ורבי יהושע וסיפר ואמרו להם צאו והתענו על מה שהתעניתם א"ר יוסף שאני חוכה דאיכא מצוה א"ל אבי ותיבטיל איהי ותיבטיל מצוהא אלא אמר רב יוסף שאני חוכה דמיפרסם ניסא מותיב רב ויחא לא הונא בתלמיא בתשרי במילת אדרכתא ונשריף שגורה מלכות וין גורה"י שלא להוכיח שם שמים על פיהם וכשנברה מלכות חשמנוני ונצחום התקינו שיהו מזכירין שם שמים אפילו בשטרות וכך היו כותבים בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול לאל עליון וכששמעו חכמים בדבר אמרו למחר זה פורע את חובו ונמצא שמר מוטל באשפה וביטולם ואותו היום עשאוהו יו"ט ואי סלקא דעתך במלה מגילת תענית קמייאת בכול אחרנייתא מוסיפין הכא במאי עסקינן בזמן שביית המקדש קיים ותיפוק

דאמר רב חננאל בר ביצנא אמר ר"ש חסידא מאי דכתיב יכה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ^אקרי להו צום וקרי להו ששון ולשמחה ^בבזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה ^גאין שלום צום אמר ר"ב פפא הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה יש גורת המלכות צום אין גורת המלכות ואין שלום רצו מתעניין רצו אין מתעניין אי הכי ^דבבא שבו נהרג גדליה בן אחיקם ומו הרגו ישמעאל בן נתניה הרגו ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו ואמאי קרי ליה שביעי שביעי לחדשים צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים שנאמר (יהוה דבר ה') אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים ואמאי קרי ליה עשירי עשירי לחדשים והלא היה ראוי זה לכתוב ראשון ולמה נכתב כאן כדי להסיר חדשים כתיקונן ואני איני אומר בן אלא צום העשירי זה חמשה בטבת שבו באת שמועה לגולה שהוכתה העיר שנאמר (יהוה בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחדש לגלותו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר ועשו יום שמועה כיום שריפה ונראין דברו מדברו שאני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון והוא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון יאלא שהוא מונה לסדר חדשים ואני מונה לסדר פורעניות איתמר "רב ורבי חנינא אמרי במלה מגילת תענית רבי יוחנן ורבי" לא אמרי לא במלה מגילת תענית רב ורבי חנינא אמרי במלה מגילת תענית הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה אין שלום צום והנהך נמי כי הני רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי אמרי לא במלה מגילת תענית הני הוא דתליגהו רחמנא בבנין בהמ"ק אבל הנך כדקיימי קיימי מתיב רב כהנא מעשה וגורו תענית בחנוכה בלוד וירד ר"א ורחץ ורבי יהושע וסיפר ואמרו להם צאו והתענו על מה שהתעניתם א"ר יוסף שאני חוכה דאיכא מצוה א"ל אבי ותיבטיל איהי ותיבטיל מצוהא אלא אמר רב יוסף שאני חוכה דמיפרסם ניסא מותיב רב ויחא לא הונא בתלמיא בתשרי במילת אדרכתא ונשריף שגורה מלכות וין גורה"י שלא להוכיח שם שמים על פיהם וכשנברה מלכות חשמנוני ונצחום התקינו שיהו מזכירין שם שמים אפילו בשטרות וכך היו כותבים בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול לאל עליון וכששמעו חכמים בדבר אמרו למחר זה פורע את חובו ונמצא שמר מוטל באשפה וביטולם ואותו היום עשאוהו יו"ט ואי סלקא דעתך במלה מגילת תענית קמייאת בכול אחרנייתא מוסיפין הכא במאי עסקינן בזמן שביית המקדש קיים ותיפוק

דאמר רב חננאל בר ביצנא אמר ר"ש חסידא מאי דכתיב יכה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ^אקרי להו צום וקרי להו ששון ולשמחה ^בבזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה ^גאין שלום צום אמר ר"ב פפא הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה ^דבבא שבו נהרג גדליה בן אחיקם ומו הרגו ישמעאל בן נתניה הרגו ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלהינו ואמאי קרי ליה שביעי שביעי לחדשים צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים שנאמר (יהוה דבר ה') אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים ואמאי קרי ליה עשירי עשירי לחדשים והלא היה ראוי זה לכתוב ראשון ולמה נכתב כאן כדי להסיר חדשים כתיקונן ואני איני אומר בן אלא צום העשירי זה חמשה בטבת שבו באת שמועה לגולה שהוכתה העיר שנאמר (יהוה בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחדש לגלותו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר ועשו יום שמועה כיום שריפה ונראין דברו מדברו שאני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון והוא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון יאלא שהוא מונה לסדר חדשים ואני מונה לסדר פורעניות איתמר "רב ורבי חנינא אמרי במלה מגילת תענית רבי יוחנן ורבי" לא אמרי לא במלה מגילת תענית רב ורבי חנינא אמרי במלה מגילת תענית הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה אין שלום צום והנהך נמי כי הני רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי אמרי לא במלה מגילת תענית הני הוא דתליגהו רחמנא בבנין בהמ"ק אבל הנך כדקיימי קיימי מתיב רב כהנא מעשה וגורו תענית בחנוכה בלוד וירד ר"א ורחץ ורבי יהושע וסיפר ואמרו להם צאו והתענו על מה שהתעניתם א"ר יוסף שאני חוכה דאיכא מצוה א"ל אבי ותיבטיל איהי ותיבטיל מצוהא אלא אמר רב יוסף שאני חוכה דמיפרסם ניסא מותיב רב ויחא לא הונא בתלמיא בתשרי במילת אדרכתא ונשריף שגורה מלכות וין גורה"י שלא להוכיח שם שמים על פיהם וכשנברה מלכות חשמנוני ונצחום התקינו שיהו מזכירין שם שמים אפילו בשטרות וכך היו כותבים בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול לאל עליון וכששמעו חכמים בדבר אמרו למחר זה פורע את חובו ונמצא שמר מוטל באשפה וביטולם ואותו היום עשאוהו יו"ט ואי סלקא דעתך במלה מגילת תענית קמייאת בכול אחרנייתא מוסיפין הכא במאי עסקינן בזמן שביית המקדש קיים ותיפוק

תורה אור השלם

- 1. בה אמר י" צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמעשים טובים והאמת והשלים אגב.
- 2. בחדש הרביעי בחשנה לחדש תשרי הרעב בעיר ולא וזה להם לעם הארץ:
- 3. ויהי דבר יי אליו נבנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר יחוקל כ"א ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה לחדש לילולתו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר:

גליון הש"ס

נב' ואי אין הי"ח בפירו. עין נספח גרס יוסף ירד סי' רמז סעף ג.

מוסף רש"י

בית. עיר מגולה וכו' יסבל לדין נה. נחמט טעין פרק ה' (טו.) אשקף דליפס חזק נימח ותענית כו.

רבינו חננאל (השקף)

שלא צמות הוא דתליגהו רחמנא בבנין הבית, אבל הני כדקיימי באיסור, הכי קיימי עי עכשוי. ומתיב רב כהנא על מאן דאמר בטלה מגילת תענית, מעשה גגורו תענית בחנוכה בלוד, יאמר לון ר' יהושע צאו והתענו על מה שהתעניתם. אלו כלומר, עברתם. ופרקינן שני חנוכה דאיכא מצות הרלקה נה, ונדחה, אלא מיסוד המפרסם ניסא דחנוכה. ואחזקין טוב מיהא, בחלתא בתשרי בטילת אדרכתא כן שטריא בול, פיר, הוי כוחבין כשטרות כשנת כן וכך ליוחנן כהן גדול שהוא כהן ליי עליון ואמרו חכמים למחר פורע זה את חובו וכאשר שטר קרעו מירשף וכאשר ויס עליון כחובו, ונודו שלא

א (טור א"ח סי' תקנ): קא ב ג ד מ"י מ"ה מ"ח תענית ג' נ ג (ד) סמ טעין דקנן ג טור א"ח סמן קתמין א (טור א"ח):